

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження **КНИША ПАВЛА ОЛЕГОВИЧА**
«**ВИКОНАВСЬКІ ВЕРСІЇ ФОРТЕПІАННИХ КОНЦЕРТІВ Ф. ШОПЕНА**
В МУЗИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ»

представленого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
025 – Музичне мистецтво, галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Новизна та оригінальність представлено на рецензування дисертаційного дослідження пов'язана з першим досвідом систематизації та впровадженні в науковий обіг виконавських версій фортепіанних концертів Ф. Шопена в музичній практиці ХХ – ХХІ ст. та науковій репрезентації шопеніанства як феномену музичної культури сучасності. Через вивчення традиції виконання «музики Шопена «після Шопена»» (С.2) автором пропонується інтерпретативна концепція, що базується на порівняльно-стильовому аналізі двох концертів для фортепіано з оркестром. Усвідомлення стилю Ф.Шопена відбувається через *композиторсько-виконавський стилістичний комплекс*, що розкриває новаційність мислення композитора та стає предметом порівняльних характеристик обраних виконавських версій його фортепіанних концертів.

Актуальність теми дослідження, за словами її автора, може бути окреслена нагальною потребою піаністів-практиків у репрезентації виконавського *шопеніанства* як феномену музичної культури сучасності, а також браком інтерпретологічних праць, присвячених аналізу виконавських версій шопенівських творів та їх систематизації. *Матеріалом* дослідження стають нотні тексти та аудіо-відеозаписи двох фортепіанних концертів Ф. Шопена, які розглядаються аспектах виявлення композиторського/виконавського центру (-ів) (с.99).

Затребуваність теми дисертації зумовлена увагою до творчості чисельної «армади» піаністів-шопеністів (від часів композитора – до різних

генерацій ХХ ст.), які створили виконавську традицію як самодостатню «гілку» сучасної музичної практики – *шопеніанство*. Цікавим та актуальним, на нашу думку, є аналіз інтерпретацій сучасних українських, зокрема, харківських та київських піаністів крізь призму традицій та новацій виконання музики Ф.Шопена, що підкреслює теоретичне та практичне значення дисертаційного дослідження.

Заявлена у Вступі актуальність теми підтверджується на всіх етапах наукової роботи: від окреслення та вивчення історіографії фортепіанного концерту в історико-стильовому та жанрово-стилістичному аспектах (Розділ 1), визначення ролі фактури в системі фортепіанного стилю Ф.Шопена через характеристику різностильових інтерпретацій, узгодження композиторського та виконавського «центрів» у виконуваному творі (Розділ 2), що передбачає створення в свідомості інтерпретатора уявного авторського тексту, який повинен сполучати стильову ясність (композиторський аспект) і свободу трактування (виконавський аспект) (С.101), обґрунтування гендерно-порівняльного підходу аналізу виконавських інтерпретацій (Розділ 3).

Текст дисертації належним чином структурований та оформлений, форма роботи логічна та чітка, стиль викладення науковий, із дотриманням літературних норм. В якості зауважень, що не впливають на загальну високу оцінку роботи, слід сказати на деякі технічні помилки, що зустрічаються на сторінках тексту.

За темою дисертації опубліковано три статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, одна стаття в зарубіжному науковому журналі «The European Journal of Arts», 2022.

В процесі ознайомлення із науковим текстом у рецензента виникли кілька взаємопов'язаних питань:

1. Одним з завдань та результатів Вашої роботи, що становить також її наукову новизну, є досвід компаративно-інтерпретативного

аналізу шопеніанства, репрезентований на ґрунті складеної Вами оригінальної антології концертів Ф. Шопена у часопросторі століть (с.23). Отже, на які критерії Ви спираєтесь, порівнюючи інтерпретаційні версії концертів? чому Ви виокремлюєте саме «пари» Я. Олейнічак - Д. Чоні, Н. Фрейре - А. Сагалова та інші? Які наукові праці, присвячені розробці проблем та методики порівняльного аналізу Вам відомі?

2. Другий блок питань стосується порівняльно-гендерного аспекту інтерпретації. На с.163 Ви виокремлюєте гендерні детермінанти на прикладі компаративістики чоловічих і жіночих версій виконання Другого концерту Ф. Шопена. На Вашу думку, жіночі інтерпретації концерту, якщо їх у найзагальнішому плані порівнювати з чоловічими, відрізняються меншою звуковою напруженістю, м'якістю туше, фортепіанною «співучістю». У фемінному відтворенні драматургії концерту домінує образно-емоційна складова, у зв'язку з чим значна увага приділяється деталям, здатним виокремлювати лірико-психологічні тонкощі музичної мови Ф. Шопена, який вбачав єдине інтонаційне коріння у слові та музиці (с.167). В той же час, інтерпретацію Ганни Сагалової, як «одну з найкращих представниць українського шопеніанства у ХХІ столітті» (с.118), Ви означаєте як маскулінну, з бетховенським типом конфліктної драматургії? Прокоментуйте це смислове протиріччя.

3. У запропонованих Вами таблицях порівняльного аналізу пар виконавців міститься інформація щодо тривалості звучання виконавських версій. Яким чином загальна тривалість звучання співвідноситься з особливостями інтерпретацій?

Підсумовуючи, зазначу, що автор успішно реалізував всі поставлені наукові та творчі завдання і, водночас, намітив перспективи подальшої

розробки обраної теми через розгляд новітніх зразків виконавської інтерпретації творів Ф. Шопена у інших фортепіанних жанрах (с.192).

Таким чином, дисертаційне дослідження «Виконавські версії фортепіанних концертів Ф.Шопена в музичній практиці ХХ – початку ХХІ століть», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, є оригінальним, актуальним, самостійним і науково обґрунтованим, яке містить новизну, що відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Зміст дисертації, її результати, викладені у Висновках, кількість апробацій, теоретичне і практичне значення, дотримання академічної доброчесності дають підстави констатувати, що **Книш Павло Олегович** заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри спеціального фортепіано
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського

Кіра ТИМОФЕЄВА